

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ** tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Çocuk ve genç intiharları, bireysel ruhsal sorunlar ya da aile içi dinamiklerle sınırlı ele alınamayacak; devletin koruma, önleme ve sosyal destek yükümlülükleriyle doğrudan ilişkili yapısal bir insan hakları sorunudur. Muş'ta son yıllarda artan çocuk ve genç intiharları, özellikle yoksulluk, eğitime erişimde eşitsizlik, işsizlik, güvencesizlik ve kamusal psikososyal destek mekanizmalarının yokluğu ile birlikte değerlendirilmesi gereken bir toplumsal alarm durumuna işaret etmektedir.

Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, devletlere yalnızca çocukların yaşam hakkını tanıma yükümlülüğü değil bu hakkın fiilen korunması için gerekli tüm önleyici sosyal politikaları geliştirme sorumluluğu yüklemektedir. Sözleşmenin 6. maddesi, çocukların yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkını güvence altına alırken; 24. ve 39. maddeleri, çocukların ruhsal sağlığının korunması, travmatik yaşam koşullarının etkilerinin giderilmesi ve uygun psikososyal destek mekanizmalarının oluşturulmasını açık bir devlet yükümlülüğü olarak tanımlamaktadır.

Benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi, yaşam hakkını yalnızca devletin doğrudan ihlal etmemesi gereken bir hak olarak değil risk altındaki bireyleri korumak için aktif önlemler alma yükümlülüğü olarak yorumlamaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları, özellikle çocuklar ve gençler söz konusu olduğunda, intihar riskinin öngörülebilir olduğu durumlarda devletin önleyici mekanizmalar kurmamasını yaşam hakkının ihlali olarak değerlendirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. maddesi devlete, çocukların korunması ve sağlıklı gelişiminin sağlanması görevini açık biçimde yüklerken; 56. maddesi herkesin ruhsal sağlık hakkını güvence altına almaktadır. Bu hükümler, devletin çocuk ve gençlere yönelik psikososyal destek hizmetlerini erişilebilir, yaygın ve sürekli kılmasını anayasal bir zorunluluk haline getirmektedir.

Buna rağmen Muş'ta çocuk ve gençlere yönelik ruh sağlığı hizmetlerinin son derece sınırlı olduğu; sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve çocuk gelişimcisi sayısının ihtiyacın çok altında kaldığı; özellikle TOKİ konutları gibi yoğun yoksulluk ve sosyal dışlanmanın yaşandığı alanlarda koruyucu ve önleyici sosyal politikaların hayata geçirilmediği görülmektedir. Bu tablo, yaşanan intiharların "öngörülemez" değil; aksine uzun süredir biriken ve görmezden gelinen sosyal risklerin sonucu olduğunu göstermektedir.

Devletin yükümlülüğü, ancak bir çocuk yaşamını yitirdikten sonra adli soruşturma başlatmakla sınırlı değildir. Asıl sorumluluk, bu ölümleri mümkün kılan koşulları ortadan kaldırmak; çocukları ve gençleri yalnızlığa, umutsuzluğa ve görünmezliğe iten yapısal eşitsizliklere karşı sosyal koruma mekanizmaları geliştirmektir. Aksi halde her yeni ölüm, bireysel bir trajediden çok, kamusal sorumluluğun yerine getirilmediğinin göstergesi olacaktır.

Bu nedenlerle, Muş'ta artan çocuk ve genç intiharlarının nedenlerine ilişkin olarak devletin sosyal, psikolojik ve ekonomik yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin açığa kavuşturulması zorunludur.

Bu bağlamda:

1. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6, 24 ve 39. maddeleri uyarınca, Muş ilinde çocuk ve gençlerin ruhsal sağlığını korumaya ve intiharları önlemeye yönelik olarak hangi somut ve düzenli psikososyal destek mekanizmaları yürütülmektedir?
2. Son beş yıl içerisinde Muş ilinde meydana gelen çocuk ve genç intiharlarına ilişkin olarak Bakanlığınız tarafından yapılmış bir risk analizi, ihtiyaç tespiti ya da izleme-değerlendirme çalışması bulunmakta mıdır?
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları doğrultusunda, intihar riskinin öngörülebilir olduğu bölgelerde devletin önleyici tedbir alma yükümlülüğü bulunduğu kabul edilmekte midir? Bu kapsamda Muş ili riskli iller arasında değerlendirilmiş midir?
4. Muş'ta görev yapan sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve çocuk gelişimci sayısı kaçtır? Bu sayı, il nüfusu ve çocuk-genç oranı dikkate alındığında Bakanlığınız tarafından yeterli görülmekte midir?
5. Yoğun yoksulluk, işsizlik ve sosyal dışlanmanın yaşandığı bölgelerde çocuk ve gençlere yönelik özel bir psikososyal koruma ve erken müdahale programı uygulanmakta mıdır?
6. Eğitimden kopma, yoksulluk ve işsizlik riski altındaki çocuk ve gençlere yönelik olarak Muş ilinde Bakanlığınız koordinasyonunda yürütülen koruyucu ve önleyici sosyal politika uygulamaları nelerdir?
7. Yaşanan her çocuk ve genç ölümü sonrasında yalnızca adli soruşturma yürütülmesi yerine, sosyal politika ve koruyucu hizmetlerin yetersizliğine dair idari ve politik sorumluluk mekanizmalarının işletilmesi yönünde Bakanlığınızın bir yaklaşımı var mıdır?